

Brüssel, 22.5.2018
COM(2018) 268 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Tugevama Euroopa väljakujundamine: noorte-, haridus- ja kultuuripoliitika roll

1. Sissejuhatus

Käimas on arutelu Euroopa tuleviku kohta. Aasta pärast kohtuvad ELi juhid Rumeenia linnas Sibius, et teha järeldused selle arutelu põhjal, mille komisjon algatas märtsis 2017 oma valge raamatuga Euroopa tuleviku kohta¹.

Ühe keskse teemana tuleks tegeleda **kodanike ootustega** ja nende murega tuleviku pärast kiiresti muutuvast maailmast, mis pakub uusi võimalusi, kuid toob kaasa ka ebakindlust. Paljud on mures selle pärast, millises suunas hakkavad meie töökohad arenema, kas heaoluriigid jäävad püsima, kuidas meie demokraatlik ja mitmekesine ühiskond edasi areneb ja milline saab olema Euroopa koht maailmas. Euroopa peab laskma oma kodanikel, eelkõige noortel, kasutada ära kõik võimalused, mida uued tehnoloogiad ja üleilmsed suundumused pakuvad. Haridus ja koolitus sillutavad teed tulevikku, sest need investeeringud on kasulikud nii üksikisiku kui ka ühiskonna jaoks laiemalt.

Nii nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 2, on EL eelkõige väärtuste liit, ning haridusel, koolitusel ja kultuuril on ühiste väärtuste edastamisel ja edendamisel ning vastastikuse mõistmise kujundamisel oluline roll.

Ka *majanduslikust küljest* on **Euroopa sotsiaalne turumajandus pidanud** vapralt vastu lähiajaloo kõige hullemale majanduskriisile, mis jättis tööturgudele ja organisatsioonidele oma jälje. Pidev töö majandus- ja rahaliidu täiustamiseks tugevdab edaspidi Euroopa majanduslikku baasi veelgi rohkem.

Sotsiaalsete prioriteetide osas on liit selgelt väljendanud, et Euroopa projekt hõlmab palju rohkemat kui ainult majandust. Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon kuulutasid 2017. aasta novembris ühiselt välja **Euroopa sotsiaalõiguste samba**² vastuvõtmise. Selle abil tugevdatakse liidu aluseks olevaid põhimõtteid ja õigusi tööhõive ja sotsiaalvaldkonnas ning selle esmane põhimõte on õigus kvaliteetsele haridusele, koolitusele ja elukestvatele õppele³.

Noorte-, haridus- ja kultuuripoliitika suurem roll

2017. aasta märtsi Rooma deklaratsioonis⁴ andsid ELi juhid lubaduse luua „liit, kus noored saavad parima hariduse ja koolituse ning võivad õppida ja leida tööd kogu kontinendil“. Liit, mis hoiab alal meie kultuuripärandit ja edendab kultuurilist mitmekesisust“. Kui me tahame üles ehitada tugevamat Euroopat, peab **noorte-, kultuuri-, haridus- ja koolituspoliitikal** olema Euroopa projektis olulisem roll.

Ametis olev komisjon võttis juba varakult meetmeid, et lahendada nende **noorte** olukord, kes pidid kriisi kõige hullema osaga silmitsi seisma, ning et anda neile paremad võimalused aktiivselt Euroopa projektis⁵ osaleda. Palju on juba saavutatud. Tuleviku Euroopa ülesehitamine eeldab noorte toetust ja osalust. Seepärast pöörab komisjon koos nõukoguga⁶ noortele endiselt palju tähelepanu.

¹ Valge raamat Euroopa tuleviku kohta: Mõttearendusi ja tulevikustsenaariume EL 27 jaoks aastaks 2025, (COM (2017)2025).

² Sotsiaalõiguste sammas tugineb varasematele algatustele sotsiaalsema Euroopas loomiseks, sealhulgas ELi põhiõiguste hartale.

³ Igäühel on õigus kvaliteetsele ja kaasavale haridusele, koolitusele ning elukestvatele õppele, et säilitada ja omandada oskused, mis võimaldavad ühiskonnas täielikult osaleda ja aitavad suunduda edukalt tööturule. Allikas: institutsioonide ühine teadaanne Euroopa sotsiaalõiguste samba kohta (2017/C 428/09).

⁴ <http://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2017/03/25/rome-declaration/pdf>.

⁵ Komisjoni teatistes „Investeeringud Euroopa noortesse“ antakse ülevaade kõnealustest meetmetest (COM(2016)940).

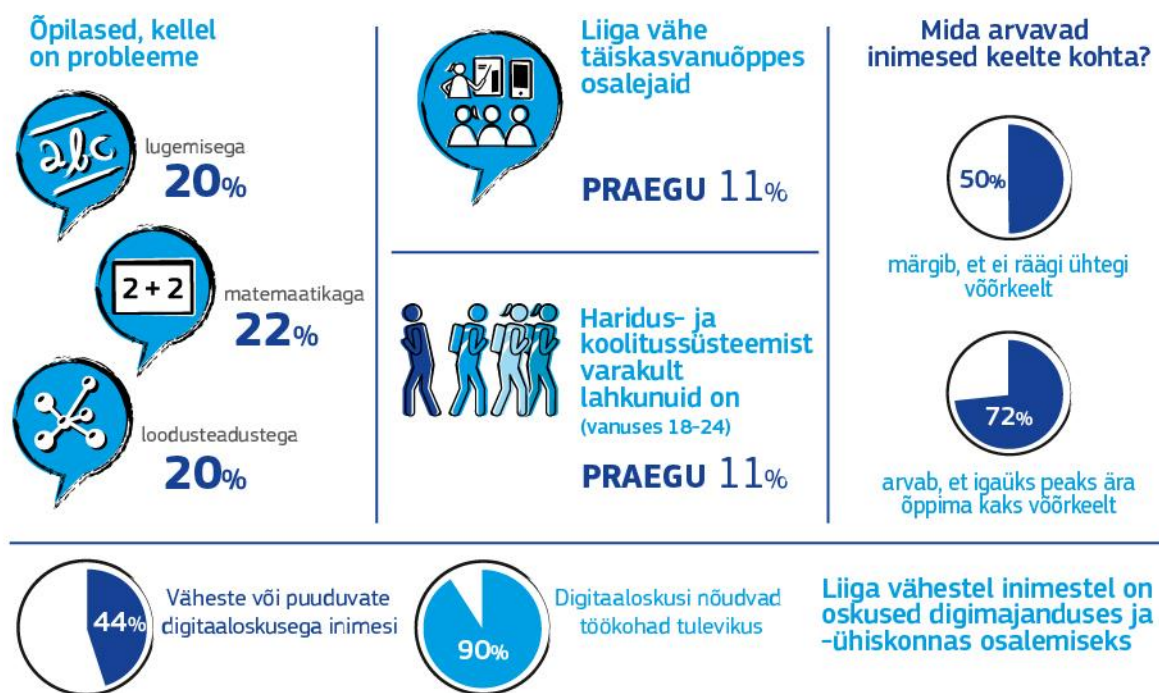
⁶ Nõukogu järeldused Euroopa noortevaldkonnas tehtava koostöö strateegiliste väljavaadete kohta pärast 2018. aastat, mai 2017.

Rohkem tähelepanu tuleb pöörata haridusele, koolitusele ja kultuurile, see võimaldab vastavat potentsiaali Euroopa projekti toetamiseks täielikult ära kasutada. Euroopa **vastupanuvõime**⁷ suurendamisel on tähtsal kohal investeerimine oskustesse, pädevustesse ja teadmistesse. Sellised investeeringud inimestesse edendavad innovatsiooni, tootlikkust ja konkurentsivõimet, aitavad säilitada tööhõivet ja ületada probleeme, mis tulenevad sellest, et kiiresti areneval tööturul, mida mõjutavad globaliseerumine ja tehnoloogilised muutused, ei vasta oskused enam nõudlusele.

Teine aspekt on seotud **mitmekesisusega**, mis on Euroopa eripära ning innovatsiooni ja loovuse allikas. Tänu haridusele ja kultuurile oleme me teadlikumad Euroopa rikkalikust kultuuripärandist, ajaloost, kogemustest, veendumustest ja väärtustest, mõistame ning hindame seda. See ühendab inimesi piiriüleselt, aitab edendada meeste ja naiste vahelist võrdsust ning annab meile **ühtekuuluvustunde**. Haridus, koolitus ja kultuur aitavad meil avastada ja kogeda, *mida tähendab olla eurooplane*.

2017. aasta novembris Göteborgis toimunud tippkohtumisel valisid ELi juhid oma tegevuskava aruteluks hariduse ja kultuuri. ELi juhtide arutelu toetas komisjoni panus „Euroopa identiteedi tugevdamine hariduse ja kultuuri kaudu“⁸, milles komisjon esitas visiooni luua **Euroopa haridusruum**. Arutelul otsustati, et haridus ja kultuur peaksid olema poliitilises tegevuskavas kõige olulisemal kohal. Euroopa seisab silmitsi mitmete probleemidega, sealhulgas populism, ksenofoobia, sallimatus, diskrimineerimine ja väärinfo levik. Lisaks sellele on ainult mõni ELi liikmesriik suutnud hariduse ja koolituse kõikides üksikasjades edukalt tegutseda. Seetõttu on vaja tugevdada liidus just hariduse ja kultuuri mõõdet.

ÕPETAMISE JA ÕPPIMISEGA SEOTUD PROBLEEMID

Allikas: ET Monitor 2017, Euroopa Komisjon 2017, Eurobaromeeter: (2012) Eurooplased ja nende keeled

Illustratsioonid: © Euroopa Komisjon

2017. aasta detsembris kutsus **Euroopa Ülemkogu** liikmesriike, nõukogu ja komisjoni üles:

⁷ Vt ka komisjoni teatised „Koolide arendamine ja õpetamise täiustamine, et anda noortele edasiseks eluks hea startipositsioon“ (COM(2017)248) ja „ELi uus kõrghariduse tegevuskava“ (COM(2017)247).

⁸ Komisjoni teatis „Euroopa identiteedi tugevdamine hariduse ja kultuuri kaudu“ (COM(2017)673).

- **jätkama tööd** mitme olulise algatusega, sealhulgas programm „Erasmus+“, projekt „Euroopa ülikoolid“, keeleõpe, Euroopa üliõpilaspilet, diplomite vastastikune tunnustamine ja Euroopa kultuuripärandiaasta;
- **uurima võimalikke meetmeid**, mis on seotud oskuste probleemiga sellistes valdkondades nagu üleminek digitehnoloogiale, küberjulgeolek, meediakirjaoskus ja tehisintellekt; vajadusega kaasava, elukestva ja innovatsioonil põhineva lähenemisviisi järele hariduse ja koolituse valdkonnas; samuti kultuuri- ja loomemajanduse arendamise ning kultuurisektori spetsialistide liikuvuse õigus- ja finantsraamistiku tingimustega.

Vastuseks esitas komisjon 17. jaanuaril 2018 **esimese meetmepaketi**⁹, milles käsitletakse võtmepädevusi, digioskusi ning ühiseid väärtusi ja kaasavat haridust.

Käesolev teatis on osa Euroopa Ülemkogu juhistelevast **teisest algatuste paketist**. See koondab mitmeid noorte-, kultuuri-, haridus- ja koolituspoliitika teemalisi algatusi, et tagada konkurentsivõimelisem, kaasavam ja ühtsem Euroopa.

- Võttes aluseks varasemad meetmed noortesse investeerimiseks, esitab komisjon **noortestrateegia** aastateks 2019–2027. Tähelepanu keskmes on soov suurendada Euroopa noorte mõjuvõimu ja anda neile tugevam hääl ELi poliitika kujundamisel.
- Nii nagu märgiti teatistes „Euroopa identiteedi tugevdamine hariduse ja kultuuri kaudu“, tutvustab komisjon **Euroopa uut kultuuri tegevuskava**. See algatus aitab parandada teadlikkust Euroopa ühisest identiteedist ja pärandist ning toetab samas liidu suhteid kolmandate riikidega.
- Vastavalt eesmärgile luua Euroopa haridusruum esitab komisjon kaks ettepanekut nõukogu soovitusteks **diplomite vastastikuse tunnustamise** kohta ning **keelte õpetamise ja õppimise** parandamise kohta. Mõlemad algatused aitavad oluliselt hõlbustada õpiliikuvust Euroopas.
- Kooskõlas ka Euroopa sotsiaalõiguste sambaga teeb komisjon ettepaneku nõukogu soovituseks **kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiustüsteemide kohta**. Selle algatuse eesmärk on tagada, et kõik Euroopa lapsed saaksid ellu astumiseks hea stardipositsiooni.

Nagu alljärgnevast graafikust näha, on töö alanud ja jätkub järgmistel aastatel. Koostöö aluseks on **ühistegevus Euroopa haridusruumi loomiseks**.

⁹ Komisjon esitas digiõppe tegevuskava (COM(2018)22), ettepaneku nõukogu soovituseks, milles käsitletakse ühiste väärtuste, kaasava hariduse ja õpetamise Euroopa mõõtme edendamist (COM(2018)23) ning ettepaneku nõukogu soovituseks võtmepädevuste kohta elukestvas õppes (COM(2018)24). Lisaks esitas komisjon aprillis 2018 teatiseid väärinfo (COM(2018)236) ja tehisintellekti teemal (COM(2018)237).

Euroopa Ülemkogu üleskutsed

Euroopa Komisjoni algatused

2024. aastaks 20 Euroopa ülikooli

Euroopa ülikoolide algatuse katseprojektid 2019. ja 2020. aastal, laiem rakendus alates 2021. aastast.

Tugevdada programmi „Erasmus+“

Uue programmi ettepanek esitatakse 2018. aasta mai lõpus.

Euroopa üliõpilaspilet, et hõlbustada liikuvust

Euroopa üliõpilaspiletit katsetatakse 2019. aastal enne selle kasutuselevõttu 2021. aastal.

Kõrgkoolidiplomite ja keskkooli lõputunnistuste riikidevaheline vastastikune tunnustamine

Ettepanek: nõukogu soovitus kõrgkoolidiplomite ja keskkooli lõputunnistuste ning välismaal veedetud õppeperioodide õpitulemuste automaatse vastastikuse tunnustamise edendamise kohta, mai 2018

Keeleõppe edendamine

Ettepanek: nõukogu soovitus keeleõppe kohta, mai 2018

Suurendada teadlikkust kultuuri sotsiaalsest ja majanduslikust osatähtsusest

- Euroopa kultuuripärandiaasta, käimasolev
- Uus kultuurivaldkonna tegevuskava, mai 2018

Oskused sellistes valdkondades nagu üleminek digitehnoloogiale, küberjulgeolek, meediakirjaoskus ja tehisintellekt

- Digihariduse tegevuskava, jaanuar 2018
- Teatis väärinfo kohta, aprill 2018
- Teatis tehisintellekti kohta, aprill 2018

Vajadus kaasava, elukestva ja innovatsioonil põhineva lähenemisviisi järele hariduse ja koolituse valdkonnas

- Ettepanek: nõukogu soovitus, milles käsitletakse ühiste väärtuste, kaasava hariduse ja õpetamise Euroopa mõõtme edendamist, jaanuar 2018
- Ettepanek: nõukogu soovitus võtmepädevuste kohta elukestvas õppes, jaanuar 2018
- Ettepanek: nõukogu soovitus kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiuteenuste kohta, mai 2018
- Hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö strateegiline raamistik (HK 2020), et töötada välja pärast 2020. aastat kehtima hakkav jätkuprogramm

Kultuuri- ja loomemajanduse arendamise ning kultuurisektori spetsialistide liikuvuse õigus- ja finantsraamistiku tingimused

Uute kuluprogrammide all kavandatud kultuuri ja elukutseliste kultuuritöötajate liikuvuse rahastamine

Need algatused on **sammud, mis aitavad Sibius toimuva Ülemkogu eel liikuda liidu tugevdamise suunas**¹⁰. Algatused

- kajastavad seda, kui tähtsaks peab komisjon **noortesse investeerimist** ja noorte tulevikku. Need tuginevad varasematele meetmetele, milleks on eelkõige noortegarantii,¹¹ noorte tööhõive algatus,¹² 2016. aasta detsembris tehtud algatus „Investeerimine Euroopa noortesse“,¹³ Euroopa uus oskuste tegevuskava,¹⁴ oskuste täiendamise meede,¹⁵ ja õpipoisiõppe Euroopa kvaliteediraamistik,¹⁶ ning peaksid aitama pakkuda eri taustaga noortele paljulubavaid väljavaateid ja aitama neil Euroopa projektis aktiivsemalt osaleda;
- aitavad inimestel jagada Euroopa **kultuurilist mitmekesisust ja ühist pärandit**, mis aitab neil mõista, millega on Euroopa projekti puhul tegemist, ning
- on osa suuremast visioonist, et luua **Euroopa haridusruum**, mis aitab edendada liikuvust, kõrvaldada liikuvuse ja piiriülese koostöö ees seisvad takistused ning, tuginedes varasematele algatustele,¹⁷ aitab liikmesriikidel haridus- ja koolitussüsteeme ajakohastada ja paremaks muuta.

2. Euroopa teadusruumi loomine

Oma panusena esitas komisjon Göteborgis toimunud ELi juhtide kohtumisel visiooni **Euroopa haridusruumist 2025. aastal**. See saab olema „Euroopa, kus piirid ei takista õppida, õpetada ja teadustööd teha. Euroopa kui maailmajagu, kus on tavaline viibida kas õppimise või töö tõttu muus riigis ja kus enamik inimesi räägib lisaks oma emakeelele veel kahte keelt. Maailmajagu, mille elanike identiteedi oluline osa on olla eurooplane, kes tajub Euroopa kultuuripärandit ja selle mitmekesisust.

¹⁰ Lähtuvalt Euroopa Komisjoni ettepanekust otsustas Euroopa Nõukogu korraldada Euroopa Ülemkogu 2019. aasta mais Rumeenias, Sibiu linnas. Selle eesmärk on teha kokkuvõtte ELi juhtide tegevuskavas üles seatud valdkondades toimunud arengutest ja teha ettevalmistusi 27 liikmesriigiga Euroopa Liidu tulevikuks.

¹¹ Nõukogu 22. aprilli 2013. aasta soovitus noortegarantii loomise kohta.

¹² Euroopa Ülemkogu järeldused, 7. ja 8. veebruar 2013.

¹³ See pakett sisaldas komisjoni teatise „Investeerimine Euroopa noortesse“ (COM(2016)0940, „Euroopa solidaarsuskorpus“ (COM(2016)0942) ning „Hariduse täiustamine ja moderniseerimine“ (COM(2016)0941).

¹⁴ Komisjoni teatis „Euroopa uus oskuste tegevuskava. Koostöö inimkapitali tugevdamiseks ning töölesobivuse ja konkurentsivõime suurendamiseks“ (COM(2016)0381).

¹⁵ Nõukogu soovitus „Oskuste täiendamise meetmed: uued võimalused täiskasvanutele“ (2016/C484/01).

¹⁶ Nõukogu soovitus kvaliteetse ja tõhusa õpipoisiõppe Euroopa raamistiku kohta (2018/C153/01).

¹⁷ Sealhulgas mais 2017 avaldatud komisjoni teatised „Koolide arendamine ja õpetamise täiustamine, et anda noortele edasiseks eluks hea stardipositsioon“ (COM(2017)0248) ja „ELi uus kõrghariduse tegevuskava“ (COM(2017)0247).

Euroopa haridusruum peaks aitama saavutada **kolme eesmärgi**:

- edendada **piiriülest liikuvust ning koostööd** hariduse ja koolituse valdkonnas;
- aidata ületada põhjendamatuid **takistusi**, mis muudavad teises riigis õppimise, koolituse või töötamise raskemaks, ning saavutada õppijate vaba liikumine ja luua tõeline Euroopa õpperuum;
- aidata liikmesriikidel **edendada** oma haridus- ja koolitussüsteemides **kaasavat, elukestvat ja innovatsioonil põhinevat** õpet.

Euroopa haridusruumi loomine aitab ELi liikmesriikidel tõsta rohkem ja kiiremini oma haridus- ja koolitussüsteemide kvaliteeti, konkurentsivõimet ja kaasatust, inspireerides samal ajal ELi mittekuuluvaid riike seda eeskuju järgima. Haridusruumi aluseks on järgmised algatused:

- **juhtprogramm „Erasmus+“** ja selle jätkuprogramm, mille kohta esitab komisjon ettepaneku 2018. aasta mai lõpus. Erasmus+ on tuntud eelkõige õpiliikuvuse eduka edendamise poolest. Ollakse täielikul üksmeelel, et innovaatilisema ja kaasavama haridus-, koolitus- ja noortepoliitika rakendamiseks tuleks oluliselt tõhustada liikuvust ja sellega kaasnevat tihedamat strateegilist partnerlust ja poliitilist toetust;
- praegu **haridus- ja koolitusvaldkonnas tehtav Euroopa koostöö**, mille keskmes on usaldusväärsed empiirilised tõendid, võrdlusuuringud, kogemuste vahetamine ja üksteiselt õppimine. Kuna kõnealune raamistik saab 2020. aastal läbi, esitab komisjon aegsasti ettepanekud viia see koostöö ambitsioonikamale tasandile. Uus raamistik on vahend, mille abil seada prioriteete, suunata poliitikat ja juhtida **ELi poolset rahastamist**. Komisjon teeb ka ettepaneku kehtestada näitajad ja võrdlusuuringud, mis oleksid tõendusmaterjaliks selle kohta, kuidas haridus ja koolitus toetavad oskuste ja pädevuste arendamist kõikides eluetappides.

Kuigi Euroopa haridusruumi puhul loodetakse eelkõige, et Erasmus+ programm ja tulevane haridus- ja koolitusvaldkonna Euroopa koostööraamistik hakkavad toimima sünergias, toetatakse neid muudest asjaomastest poliitikavaldkondadest. Liit toetab jätkuvalt liikmesriikide reforme **Euroopa poolaasta** ning erinevate rahastamisprogrammide kaudu, nagu Euroopa Sotsiaalfond, mis on **käegakatsutav tõend sellest, kuidas Euroopa investeerib inimestesse ning parandab nende elukvaliteeti**.

Hariduses ja koolituses nõutavad **pädevused** on eelkõige **liikmesriikide** kätes ning liidul on pädevus võtta meetmeid liikmesriikide meetmete toetamiseks, koordineerimiseks või täiendamiseks. Euroopa haridusruumi loomine seda ei muuda. See viib olemasoleva partnerluse ja koostöö uuele, kõrgemale ja intensiivsemale tasemele. Euroopa haridusruumi kuuluvad mis tahes taustaga **õppijad kõigist vanuserühmadest ja kõik sektorid**, sealhulgas alusharidus ja lastehoid, koolid, kutseharidus ja -õpe, kõrgharidus ja täiskasvanuharidus.

Selleks et **Euroopa haridusruum saaks tegelikkuseks** ja järgides 2018. aasta jaanuari esimest paketti, esitab komisjon täna uue paketi konkreetseid poliitilisi algatusi, nagu diplomite vastastikune tunnustamine, keeleõpe ning alusharidus ja lapsehoid. Samuti jätkab ta pühendunud tegevust käimasoleva koostööraamistiku ja rahastamisprogrammide raames, et töötada välja uued meetmed, sealhulgas eelkõige Euroopa üliõpilaspilet ja „Euroopa ülikoolid“, nagu on kirjeldatud allpool.

– ***Diplomite ja välismaal õppimise perioodide automaatne vastastikune tunnustamine***

Vaatamata sellele, et programmi „Erasmus+“ raames on õpiliikuvus toimunud 30 aastat ja valitsustevahelise Bologna protsessi raames on kõrghariduses tehtud märkimisväärsed edusamme, põrkuvad paljud inimesed takistustele, kui nad taotleavad mõnes teises

liikmesriigis oma kolmanda taseme haridust või keskharidust tõendava dokumendi ametlikku tunnustamist. Sama kehtib ka kolmanda taseme hariduse ja keskhariduse ajal välismaal veedetud õppeperioodide kohta. Nii tekivad liikuvuse ees tarbetud ja põhjendamatud tõkked.

Probleemi lahendamiseks teeb komisjon ettepaneku nõukogu soovitusel, millega nähakse ette **kvalifikatsioonide automaatne vaikimisi tunnustamine aastaks 2025** ja mille kohaselt tuleks: mis tahes tunnistust või diplomit ja kuni üheaastase välismaal viibimise õpiväljundeid, mis on saadud liidus akrediteeritud asutuselt, kõikides liikmesriikides edasiõppimise eesmärgil automaatselt tunnustada. Samas ei saa sellist ambitsioonikat kava rakendada ühekorraga. See nõuab järkjärgulist lähenemisviisi, mille aluseks on tugeva ja usaldusväärse kvaliteedikindluse loomine, millega kaasneb automaatseks tunnustamiseks vajalik läbipaistvus ja usaldus. Mitmes Euroopa riigis¹⁸ kohaldatakse juba katseprojekti korras automaatseid tunnustamiskavasid. Selle kogemuse põhjal töötatakse tihedas koostöös liikmesriikidega välja kogu ELi hõlmavad lahendused.

– Tõhusam keeleõpe

Võõrkeelte omandamine ei ole oluline mitte ainult maailmamajanduse jaoks vajalike oskuste seisukohast, vaid avab ka uusi võimalusi, tugevdab Euroopa kodakondsust ja aitab inimestel avastada muid kultuure. Tänapäeval kulutavad paljud üliõpilased rohkesti aega keelte õppimisele, kuid liiga paljud ei suuda neid keeli tegeliku elu olukordades kasutada. Enamik noori eurooplasi õpib ühte võõrkeelt, kuid teise võõrkeele õppimise motivatsioon on väga väike.

Seda arvesse võttes pakub komisjon välja **uue tervikliku lähenemisviisi keelte õppimiseks** kohustuslikus hariduses, edendades nii Euroopa keelelise mitmekesisuse paremat ärakasutamist. Eesmärk on tagada, et üha rohkem noori on vilunud keelekasutajad, kes valdavad veel kahte keelt lisaks sellele, milles nad koolihariduse said.

– Euroopa üliõpilaspilet

Et liikuvuse suurenemine ei annaks tagasilööke, võib Euroopa üliõpilaspilet aidata **vähendada üliõpilaste ja haridusasutuste halduskoormust ja kulusid**, võimaldades juhtida haldusprotsesse enne ja pärast liikuvusperioodi ja selle ajal, olles samal ajal Euroopa üliõpilasidentiteedi nähtav sümbol.

Üks eelis oleks see, et üliõpilased saaksid end liidu piires mis tahes kõrgkoolis turvaliselt tuvastada; see võimaldaks turvaliselt vahetada elektroonilisel teel üliõpilastega seotud andmeid (mis võivad hõlmata ainepunkte ja akadeemilisi andmeid), nii et samas järgitaks täielikult isikuandmete kaitset, ilma et oleks vajadust luua täiendavaid infotehnoloogia infrastruktuure. Üliõpilaspilet aitaks üliõpilastel saada juurdepääs mitmesugustele teenustele (raamatukogu, transport, majutus) juba enne välismaale kohale jõudmist. See võiks olla oluline samm, millega muuta liikuvus kõigi jaoks reaalsuseks, mis võimaldaks institutsioonidel sujuvamalt saata ja vastu võtta rohkem vahetusüliõpilasi, nii et üliõpilaste liikuvuse kvaliteet paraneks.

Võttes aluseks olemasolevad 2019. aastal laiendatavad ELi rahastatavad katseprojektid¹⁹ ning täiendavad analüüsid ja konsultatsioonid sidusrühmadega, kavandab komisjon alustada **Euroopa üliõpilaspileti järkjärgulist kasutuselevõttu 2021. aastaks**, uurides samas võimalust laiendada piletit ka kutsehariduse ja -õppe õppuritele.

¹⁸ Näitena võib tuua Põhjamaade, Balti ja Beneluxi piirkondades tehtud kokkuleppeid.

¹⁹ Projektid, mida toetatakse programmi „Erasmus+“ ja Euroopa ühendamise rahastu kaudu <https://ec.europa.eu/inea/en/connecting-europe-facility/cef-telecom>.

– „Euroopa ülikoolid“

Euroopal on selja taga ülikoolide piiriülese koostöö pikk ja väärikas traditsioon. Ülikoolide alt-ülespoole võrgustikel põhineva uue algatuse „Euroopa ülikoolid“ eesmärk on viia piiriülene koostöö **järgmisele tasandile**, kus kõrgharidusasutused, kes jagavad sama visiooni ja väärtusi, töötavad ühiselt välja pikaajalised institutsioonilised strateegiad **tiptasemel hariduse, teaduse ja innovatsiooni kohta**.

„Euroopa ülikoolides“ tuleks arendada välja hästi integreeritud ja avatud õppekavad (eri riikides moodulite kombineerimiseks). Liikuvus peaks olema bakalaureuse-, magistri- ja doktoriõppesse integreeritud tavapärane õpietapp. See peaks aitama kujundada välja **kogu Euroopas tunnustatud Euroopa teaduskraadid**.

Visiooni „Euroopa ülikoolid“ aluseks on valik **võtmepõhimõtteid**: iga liikmesriigi mis tahes tüüpi kõrgharidusasutus peab suutma osaleda õiglaste ja tasakaalustatud kriteeriumide alusel. Võrgustikud peaksid olema geograafiliselt tasakaalustatud ja sotsiaalselt kaasavad. Välja ei töötata ühest, kõigile sobivat mudelit. Kõrgkoolid saavad pakkuda välja mudeli, mis sobib nende vajadustele alt üles, on avatud ja läbipaistev, ning suurendada järk-järgult oma ambitsioonikust. Selleks et rahastamine oleks jätkusuutlik, peaks „Euroopa ülikoolidel“ olema võimalik kasutada ELi ja liikmesriikide vahendeid.

„Euroopa ülikoolid“ peaksid muutuma Euroopa haridusruumi võtmeelementideks, nad peaksid olema orienteeritud tippsaavutustele ja olema eeskujuks teistele kõrgkoolidele, suurendades järk-järgult Euroopa kõrghariduse rahvusvahelist konkurentsivõimet ja populaarsust. „Euroopa ülikoolid“ peaksid toimima valdkondadevahelise lähenemisviisi alusel, mis võimaldab üliõpilastel, õppejõududel ja teadlastel luua ühiselt teadmisi ja innovatsiooni ning seda jagada. See võiks aidata lahendada Euroopas suuri ühiskondlikke probleeme ja oskustööjõu nappust. Samuti võiks see suurendada ülikoolide mõju nende asukohapiirkonnale, eelkõige kaasates neid aruka spetsialiseerumise strateegiate väljaarendamisse ja rakendamisse²⁰.

Komisjoni eesmärk on töötada selles suunas, et **2024. aastal tegutseks Euroopas vähemalt kakskümmend sellist ülikooli**. Sellise ambitsioonika idee elluviimiseks on aga vaja aega selle rahulikuks ettevalmistamiseks ja piisavalt vahendeid. Algetapis teeb komisjon kontseptsiooni arendamiseks tihedat koostööd liikmesriikide ja sidusrühmadega. Komisjon teeb ettepaneku käivitada programmi „Erasmus+“ raames katseprojektid 2019. ja 2020. aastal ning alates 2021. aastast peaks projekt olema täielikult töövõimeline. Nende katseprojektide ja olemasolevate võrgustike kaardistamise²¹ põhjal uurib komisjon sidusrühmadega konsulteerides vajadust luua 2025. aastaks „Euroopa ülikoolide“ jaoks spetsiaalne õiguslik põhikiri.

²⁰ Vt komisjoni teatis „Innovatsiooni edendamine Euroopa piirkondades: vastupanuvõimelise, kaasava ja jätkusuutliku majanduskasvu strateegiad“ (COM(2017)0376).

²¹ On palju häid näiteid nii riikidevaheliste võrgustike kui ka ELi algatuste koost, näiteks Erasmus Munduse ühised magistriõppekavad, Marie Skłodowska Curie meetmed ning Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut. Komisjon avaldab peagi kaardistatud Euroopa kõrgkoolide olemasolevad koostöömudelid, näidates ära sellise koostöö käivitajad ja eelised, tehes kindlaks probleemid ja esitades võimalikud lahendused.

„Euroopa ülikoolid“

- olemasolevate ülikoolide alt üles suunatud võrgustikud
 - tipptasemel haridus, teadusuuringud ja innovatsioon
 - valdkonnaülene lähenemisviis
 - tasakaalustatud geograafilise asukoha alusel
- 2024. aastaks vähemalt 20 Euroopa ülikooli
 - esimene katseprojekt 2019. aastal programmi „Erasmus+“ raames

Lisaks tõhustab Firenze asuva Euroopa Ülikooli-Instituudi juurde 2017. aastal asutatud **Euroopa ja riikidevahelise valitsemise kool** oma tegevust, sealhulgas arendades partnerlust asjaga seotud institutsioonidega, et koolitada välja avaliku ja erasektori ning kodanikuühiskonna organisatsioonide juhte.

Arendatakse välja ka muid meetmeid, millega toetada elukestval õppel põhinevat ja innovatsioonist kantud lähenemisviisi hariduses ja koolituses. Näiteks innovatsiooni ja konkurentsivõime toetamiseks on oluline ette näha, et inimesel peaks olema kvaliteetsed tehnilised ja spetsiifilised kutseoskused. Sel eesmärgil teeb komisjon ettepaneku toetada **kutsehariduse ja -õppe tipptasemel keskuste** rajamist. Need keskused peaksid ühendama kutsehariduse ja -õppe näidispakkujaid kõigis liikmesriikides, edendama koostööd, sealhulgas sidusrühmadega tehtavat koostööd, ning püüdma arendada kõrge kvaliteediga õppekavasid ja kvalifikatsioone, mis on suunatud nõudlusele sektoripõhiste oskuste järele. Keskused peaksid tegutsema tipptaseme ja innovatsiooni mootorina ning edendama kutsehariduse ja -õppe ennetavat rolli kohaliku ja piirkondliku majanduse arengus, olles samas ettevõtlusinkubaatoriteks ja andes impulsse investeringute elavdamiseks.

Kõik need meetmed on omavahel põimunud.

Euroopa haridusruumi loomise ambitsioonika üldeesmärgi saavutamisel on igal meetmel oma ülesanne. Eri algatused tekitavad koos sünergia, näiteks

- **liikuvus** ja **keeleõpe** peaksid üksteist vastastikku toetama: võõrkeelte valdamine suurendab huvi välismaal õppimise vastu ja välismaal õppimine parandab keeleoskust;
- keelte õppimine parandab arusaamist teistest **kultuuridest** ja omaenda identiteedist;
- **kutsehariduse ja -õppe tipptasemel keskustel** tekib sünergiat ülikoolidega, nii aidatakse ühiselt kaasa selliste oskuste omandamisele, mida on vaja innovatsiooni ja konkurentsivõime toetamiseks;
- **diplomite ja õppeperioodide automaatne vastastikune tunnustamine** lihtsustavad veelgi välismaal õppimist ja suurendavad nõudlust liikuvuse ja huvi keeleõppe järele;
- programmis „Erasmus+“ on üha rohkem liikuvaid osalejaid ning nende suurt arvu on lihtsam hallata digitaalsete lahenduste lihtsa ja aruka kasutamise abil, mis on **Euroopa üliõpilaspileti** üks eesmärgi;

- „**Euroopa ülikoolid**“ peaksid olema Euroopa haridusruumi juhtivad mootorid, mis viivad ülikoolidevahelise piiriülese koostöö uuele ja ambitsioonikamale tasemele, suurendavad üliõpilaste ja õppejõudude liikuvust, ergutavad keeleõpet ning aitavad kaasa diplomite automaatse tunnustamise kiirendamisele.

3. Kokkuvõte ja väljavaated

Liit asetab noored, hariduse, koolituse ja kultuuri oma poliitilises tegevuskavas olulisele kohale, seda eelkõige pärast ELi juhtide kohtumist Göteborgis ja 2017. aasta detsembris toimunud Euroopa Ülemkogu. ELi juhtide tegevuskava kohaselt tehakse kokkuvõtted Sibius 2019. aastal toimuval tippkohtumisel. 2018. aasta jaanuaris ja täna vastu võetud pakettidega²² esitab komisjon ambitsioonika kogumi meetmed, et toetada liikmesriike nende jõupingutustes, suurendades inimeste toimetulekuvõimet maailmas, mis on täis mitmekesisust, liikuvust, rännet, üleilmastumist ja tehnoloogilist muutumist. Koostöös nõukogu ja liikmesriikidega jätkab komisjon oma tööd, eelkõige:

- liikudes **Euroopa haridusruumi** loomise suunas, mis hõlbustab liikuvust ja piiriülest koostööd, toetab reforme ning kasutab täielikult ära olemasolevaid vahendeid ja programme. Eesmärgi saavutamiseks tuleb:
 - esitada ettepanek programmile „**Erasmus+**“ järgneva tugevama ja kaasavama **jätkuprogrammi** kohta ning ettepanek **Euroopa solidaarsuskorpuse** jätkamiseks;
 - esitada 2020. aastaks ettepanekud, kuidas ajakohastada ja tugevdada **ELi tasandi koostööd hariduse ja koolituse valdkonnas**, et toetada paremat vastastikust õppimist ja riiklike reformide pingutusi;
 - jätkata tihedat koostööd liikmesriikide ja nõukoguga, et töötada välja elukestval õppel põhinev ja innovatsioonist kantud lähenemisviis hariduses ja koolituses;
- arendada välja õigus- ja finantsraamistiku tingimused **kultuuri- ja loomemajanduse** arendamiseks ning kultuuri- ja loomesektori **spetsialistide liikuvuseks**.

Euroopa projekti noortele, haridusele, koolitusele ja kultuurile suunatud mõõtme tugevdamine aitab luua **liidu, mille mõjuvõim suureneb, mis on teadlik oma saavutustest ja kindel, et suudab lahendada tulevasi probleeme**:

- liidu, mis on **kodanikele lähemal**, lahendab nende mured ja vastab nende ootustele;
- liidu, mis teeb **selgeks, et Euroopa projekt hõlmab järgmist**: rahu, julgeolek, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik, solidaarsus ja vastastikune austus, avatud turud, jätkusuutlik majanduskasv ning sotsiaalne kaasatus ja õiglus;
- liidu, mis edendab teadlikkust kultuurilisest **mitmekesisusest** ja teadmist **eurooplaste ühtekuuluvusest**.

Tuginedes Göteborgis toimunud aruteludele ja 2017. aasta detsembris toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel taotletud meetmetele, saavad ELi juhid Sibius toimuval kohtumisel rõhutada hariduse ja kultuuri rolli ning panna aluse **veel rohkem ühinenud, tugevamale ja demokraatlikumale liidule**.

²² Vt joonealune märkus 9.